

terminal elements, which represent the relevant terminals of the frame “Human Temper” and depict the behavior and the character of the personages in a literary discourse, have been analyzed. As a result of the study it was revealed that the frame structures which describe human temper are the significant discourse segments that provide the integrity of the depicting frame structures and are of great importance in the portrayal of the inner world of the characters in an artistic literary discourse.

Key words: frame, frame structure, terminal, terminal element, human temper, discourse.

УДК 82.111-32.08:82.161.2'255.4

*Еліна Коляда,
Тетяна Вецкур*

ВІДТВОРЕННЯ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОПОВІДАННЯ ДЖ. Д. СЕЛІНДЖЕРА “UNCLE WIGGILY IN CONNECTICUT” У ПЕРЕКЛАДАХ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Представлено результати порівняльного аналізу двох варіантів перекладу українською мовою оповідання “Uncle Wiggily in Connecticut” американського письменника Дж. Д. Селінджера. Аналіз здійснено з метою дослідження опозиції «ступінь наближення до оригіналу – ступінь наближення до реципієнта». На фонографічному рівні розглянуто відтворення графонів, на лексичному рівні – переклад реалій, інвективних і сленгових одиниць, на лексико-семантичному рівні – метафор, порівнянь, епітетів, антономазії. Встановлено, що переклад реалій залежить від міри їх проникнення в культуру цільової аудиторії. Неналежне відтворення певних особливостей ідіолекту автора, зокрема графонів, може призвести до нейтралізації регістру твору, а також утрати суттєвих смислових пластів. Ще одним чинником нейтралізації та евфемізації художнього тексту в перекладах є обмеження цензури і пануючої ідеології. З'ясовано, що вдалий переклад відзначається балансом збереження автентичних рис оригіналу та доступності для читача.

Ключові слова: художній переклад, графон, реалія, сленг, інвективи, евфемізація.

Постановка наукової проблеми та її значення. Царина художнього перекладу містить безліч викликів для дослідників, починаючи із таких проблемних питань загального перекладознавства, як еквівалентність [3; 14; 17], моделювання процесу перекладу [2; 15], відтворення текстових і дискурсивних категорій [2; 14; 15; 17], баланс форми та змісту [1; 2; 8; 15], і закінчуючи такими вузько специфічними проблемами, як співвідношення експресії першотвору й імпресії перекладу [7], трансляція особистості перекладача на виконаний ним переклад [6; 17], переклад-осучаснення в межах однієї мови [5; 8].

Наявність кількох професійних перекладів певного художнього твору, виконаних однією мовою, уможливорює комплексний перекладознавчий аналіз у синхронному й діахронному розрізах [3, 13] і дає можливість певною мірою наблизитися до розв'язання вищевказаних проблем. Практична цінність такого аналізу полягає у визначенні найбільш ефективного перекладацького інструментарію для передачі безеквівалентної лексики, дискурсивних маркерів, стилістичних прийомів і регістру оригіналу засобами іншої мови. Крім того, порівняльний аналіз перекладів дає змогу сформулювати висновок про напрям розвитку школи художнього перекладу в Україні й запити читацької аудиторії, а також про вплив суспільно-політичних реалій, в які неминуче занурений перекладач.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Вивчення та зіставлення кількох перекладів одного й того ж твору може відбуватися у різних площинах. Перекладознавець С. Засекін аналізує переклади творів Р. Бредбері та Дж. Р. Р. Толкіна на предмет підтвердження або спростування гіпотези новотлумачення, або так званої ретрансляційної гіпотези, яка полягає в тому, що кожний наступний переклад одного й того ж твору буде ближчим до культури оригіналу.

Обравши лексичні й синтаксичні маркери одиницями психолінгвістичного аналізу [1, 73], дослідник установив існування загальної тенденції «наближення» пізніших перекладів до мови-джерела, на що вказує трансформація семантики онімів і збільшення питомої ваги синтаксичних структур і конекторів, притаманних оригіналу [1, 75].

В іншій науковій праці С. Засєкін використовує український і російський переклад повісті Дж. Д. Селінджера “Catcher in the Rye” для демонстрації потенціалу квантитативних методів аналізу у виявленні перекладацьких закономірностей [2]. Більшість інших розвідок, сфокусованих на перекладі творів цього американського письменника, також залучає український і російський варіанти перекладу [6; 9; 12; 13]. Порівняння перекладів має на меті виявити перекладацькі прийоми, що використовуються для відтворення окремих елементів оригіналу (інтертекстуальних украплень, метафор, стилістично забарвленої лексики, слів-реалій, підтексту тощо), надати оцінку їх доцільності та дієвості, простежити прояви об’єктивної та прагматичної деформацій.

Твори Дж. Д. Селінджера, лауреата Нобелівської премії з літератури, неодноразово виступали об’єктом лінгвістичних, перекладознавчих і літературознавчих студій. Це пояснюється і високою художньою та суспільною цінністю доробку автора, актуальністю проблематики, самобутнім авторським стилем або ідіолектом [8, 26]. З-поміж українських лінгвістів слід відзначити М. Тарнавську, автора циклу статей про особливості перекладу оповідань Дж. Д. Селінджера [12; 13]. Серед закордонних праць ґрунтовним характером відзначається книга К. Керр, де розглянуто композиційну побудову творів письменника, їх символізм, інтертекстуальність, історичний контекст [16].

Мета і завдання статті. Стаття має на меті дослідити опозицію «ступінь наближення до оригіналу: ступінь наближення до читача» двох варіантів українського перекладу оповідання Дж. Д. Селінджера “Uncle Wiggily in Connecticut”. Прояви такої полярності в художніх перекладах також відомі як експресія vs. імпресія [7, 100] або чужинність (*foreignness*) vs. природність (*naturalness*) [4, 9]. Вибір саме цього оповідання зумовлює той факт, що воно ще не виступало об’єктом окремого лінгвістичного дослідження в такому ракурсі. Вперше опублікований в 1948 році в журналі «Нью-Йоркер», цей твір було обрано для екранізації як такий, що ідеально їй піддається. Проте результат настільки розчарував письменника, якого позбавили можливості впливати на знімальний процес, що Дж. Д. Селінджер відмовився продавати права на екранізацію інших своїх творів.

Переклад О. Сенюк побачив світ у 1976 році, а переклади Ю. Григоренка й А. Івахненка – у 2012 році, тобто їх віддаляє проміжок у 36 років, який ми вважаємо суттєвим чинником, адже саме в цей період відбулися радикальні трансформації української держави та суспільства, що неминуче позначилися на особистостях перекладачів. Динаміку діади «автор – перекладач» влучно охарактеризував перекладач і мовознавець В. Радчук: «Самим собою лишається в іншій мовній стихії кожний художник слова, хто б його не тлумачив. [...] Що не позбавляє перекладача власного почерку» [8, 26].

Реалізація поставленої мети передбачає такі **завдання**:

- дослідити переклад реалій;
- перевірити валідність гіпотези про те, що у зв’язку з глобалізацією сучасного світу певні американські реалії значно розширили свій ареал, що відобразилося на перекладі відповідних лексичних одиниць;
- простежити відтворення регістру оригіналу;
- охарактеризувати повноту відтворення стилістичних прийомів на трьох рівнях: фонографічному, лексичному, лексико-семантичному;
- верифікувати гіпотезу про те, що більш ранній переклад відзначається евфемізацією вульгаризмів і пейоративної лексики з огляду на ідеологію та цензуру на момент виконання перекладу.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.

Реалії, як і Р. Зорівчак, ми розуміємо як одиниці з дуже місткою фоновою семантикою, як маркери національно-культурного контексту [3, 44]. Текст оповідання насичений реаліями, що розкривають особливості американського побуту, способу життя і масової культури. Перекладачам з самого початку доводиться мати справу з реалією у заголовку, при цьому вони демонструють різні підходи до її вираження. Наприклад, *Uncle Wiggily* – «Старенький кульгавий кролик», герой серії дитячих оповідань Говарда Р. Геріса. О. Сенюк використовує метафоричний перенос, побудований на ознаці «кульгавість», залучає римування, послугується прийомом упушення і створює яскравий образ «тупташка-невдашка». Ю. Григоренко й А. Івахненко перекладають заголовок дослівно – «Дядечко Віггілі у Коннектикуті», супроводжуючи його розгорнутим коментарем.

Серед літературознавців поширена думка, що Дж. Д. Селінджер особливу увагу надавав заголовкам своїх творів, які мали посилати думки читача вглиб тексту, змушувати його шукати приховані плани [12, 381]. Доведено, що семантика заголовку містить протиставлення конотацій, причому кролик Віггілі постає символом позитивного ставлення до життя і відзначається своєю любов'ю до дітей. Із ним контрастує другий символ – штат Коннектикут, наділений негативними конотаціями як місце, де головна героїня втратила радість від життя і не пускає в серце нікого, навіть власну дитину [16, 123]. Отже, на семантичному рівні переклад О. Сенюк набагато ближчий до оригіналу за змістом, хоча й радикально відрізняється за формою. Пестливо-зменшувальні форми несуть позитивне конотативне значення, а сема «невдача» – негативне.

Натомість другий варіант перекладу заголовку повністю відтворює форму, проте нейтралізує зміст. Саме тому не можна не погодитися з ще одним твердженням В. Радчука: «У художньому творі, в авторській публіцистиці ідіолект, або індивідуальний стиль, є цінністю. Тут якийсь ключовий образ і настрої перекладач має утримати будь-що-будь, іноді навіть завдяки змінам у предметно-логічній структурі» [8, 29].

Табл. 1 містить варіанти перекладу всіх реалій в оповіданні.

Таблиця 1

Переклад реалій в оповіданні “Uncle Wiggily from Connecticut”

№ з/п	Оригінал	Переклад О. Сенюк (1976)	Переклад Ю. Григоренка й А. Івахненка (2012)
1.	driveway	кінець вулички	під'їзна алея
2.	Kleenex	паперові серветки	паперові хустинки «Клінекс»
3.	sweetbreads	солодке м'ясо	зобна теляча залоза
4.	highball	віскі з содовою	віскі з содовою та льодом
5.	M. P.	сержант військової поліції	муніципальний поліцейський
6.	unwashed Bela Lugosi	невмитий Бела Лугозі	схожий на Дракулу з кіна
7.	“The Robe”	«Сутана»	«Роуб»
8.	Lord & Taylor's	універмаг	«Лорд енд Тейлорз»
9.	Lord & Taylor's	універмаг	універмаг
10.	PX	гуртожиток	крамничка для військових
11.	a little Donald Duck night table	нічний столик, розмальований каченятами	маленький столик із Дональдом Даком
12.	Boise	Бойз	«Бойс»

Як бачимо, для перекладу реалій використовують різноманітні перекладацькі техніки – дескриптивну перифразу (*driveway* – кінець вулички / під'їзна алея), комбіновану реномінацію (*Kleenex* – паперові хустинки “Клінекс”), транскрибування (*Boise* – Бойз / Бойс), гіперонімічне найменування (*Lord & Taylor's* – універмаг). Не всі запропоновані переклади, на нашу думку, є вдалими. Наприклад, назва страви *sweetbreads* найоптимальніше виглядала б як гіперонім

м'ясо / м'ясний смаколик / основна страва тощо. Назва роману письменника та сценариста Ллойда С. Дугласа обов'язково потребує перекладу на кшталт «Плащаниця», «Багрянниця» або ж «Сутана», транскрипція цієї реалії спотворює зміст усього фрагмента, де розкрито один із центральних конфліктів твору «господар – раб» [16, 121].

Указані нами неточності в жодному разі не применшують художню цінність обох перекладів. З цього приводу влучно висловився В. Литвинов: «Виявлені огріхи мають бути поживою для критиків, які хай би виступали в ролі санітарів, а не браконьєрів, що відстрілюють найкращих» [5]. Водночас потрібно зазначити і здобутки перекладачів. Надзвичайно цікавим і вдалим видається нам прийом транспозиції на конотативному рівні при передачі реалії-антропоніма *Bela Lugosi*. Актор, ім'я якого, ймовірно, невідоме пересічному реципієнту перекладеного твору, був знаний своєю роллю Дракули і в кіно, і в театрі. Актуалізація цієї конотації, прихованої для не носія американської культури, створює комічний ефект і робить характеристику персонажа абсолютно зрозумілою – бридкий, огидний, потворний, чимось схожий на вампіра. У більш ранньому перекладі прикметник *unwashed* слід було б перекласти «у гримі», «загримований», знову ж таки проводячи паралель із персонажем актора.

Наша гіпотеза про розширення ареалу реалій певної культури та їх проникнення в інші культури в умовах глобалізації та доступу до культурних артефактів інших народів, а також переконання, що переклад відображає такі зміни, знайшли своє підтвердження. Звичайно, верифікація отриманих результатів вимагає значно більшого масиву даних, проте можна припустити, що переклад реалій, які зі стану чужорідних перейшли у спільні, зазнає таких трансформацій. На етапі чужорідності реалії використовують прийоми транскрибування, гіперонімічного перейменування, калькування або дескриптивної перафрази. Коли денотат запозичується іншою культурою і реалія стає відома значному колу осіб, проте не всім, тоді застосовують прийом комбінованої реномінації (*Kleenex* → *паперові серветки* → *паперові серветки “Клінекс”*). Кінцевим етапом є закріплення реалії у свідомості не носія мови і вона перекладу більше не вимагає (*Donald Duck* → *каченя* → *Дональд Дак*).

Звертаючись до наведених прикладів, бачимо, що герой мультфільмів студії «Дісней» Дональд Дак вже не реалія, як це було 36 років тому. Натомість паперові хустинки марки “Kleenex” порівняно недавно з'явилися на полицях, тому й назва компанії-виробника не така промовиста. До речі, у цьому випадку маємо справу з класичною метонімією, як у випадку з «Вольво» (автомобіль), «Діор» (сукня), «Шанель» (парфуми) і т. д.

Оповідання “Uncle Wiggily in Connecticut” – діалогічне за своєю композиційною формою, з розмовним, відчутно зниженим регістром. Такі особливості регістру, як лексична примітивність, незв'язність, велика кількість ембол [2, 94], висока частотність аposesіопези зумовлені тим, що героїні перебувають у зміненому стані свідомості (алкогольне сп'яніння). Спостерігаються явища, які дослідники характеризують як дестабілізацію нормального мовлення [2, 105]. Відтворення такого мовлення персонажів оповідання в перекладах неоднорідне на різних мовних рівнях. Розглянемо їх докладніше.

На фонографічному рівні найхарактернішим елементом ідіостилю Дж. Д. Селінджера є графон. На жаль, у досліджуваних перекладах рівень відтворення графонів недостатній, хоча, на думку М. Тарнавської, саме підсилення ефекту підтексту і на лексичному, і на фонетичному рівнях – ознака вдалого перекладу [12, 380]. У табл. 2 наведено переклади окремих графонів, зафіксованих у тексті оповідання.

Таблиця 2

Переклади графонів в оповіданні “Uncle Wiggily from Connecticut”

№ з/п	Оригінал	Переклад О. Сенюк (1976)	Переклад Ю. Григоренка й А. Івахненка (2012)
1.	Wuddayacallit swore up and	Ота, як її там, присягалася на	Ота, як її там, клялася-

	down it was blond.	чим світ стоїть, що білява.	божилася, що білявка.
2.	Gimme your glass	Дай мені свою чарку	Дай- но мені свою склянку
3.	You're gonna stick around till I'm sick of you.	Тепер сиди, поки мені не набридне.	Ти стирчатимеш тут, поки мене від тебе не знудить.
4.	Wuddaya think she was doing out there?	Як ти гадаєш, що вона там робить?	І як ти гадаєш, що вона там робить?
5.	You make beeg joke – hah?	Вам усе смішки, ге?	А ви добряче жартуєте, га-а?
6.	Gimme a cigarette.	Дай мені сигарету.	Подай- но мені цигарку.
7.	Gimme your forehead a second.	Дай- но сюди лоба.	Дай притулюся до лоба.
8.	Gimme that.	Давай чарку.	Віддай оце ...
9.	Hey, how 'bout throwing me a cigarette?	Будь ласка, кинь мені сигарету!	Агов , а чи не кинеш мені цигарку?
10.	"It went," said Eloise, carrying the empty glasses and walking toward the dining room, "– this-a-way."	– Он аж там, – сказала Елоїза, виходячи з порожніми чарками до їдальні. – Оно , бачиш?	– Він пішов, – мовила Елоїза, несучи порожні склянки в їдальню, – сюди-и-и!
11.	Listen, if you're not gonna be a nun or something? You might as well laugh.	Слухай, ти ж не черниця чи який біс, то повинна жити весело.	Послухай- но , якщо ти не маєш наміру постригтися в монашки чи утнути щось подібне, ти б цілком могла й посміятися.
12.	Well, wudga marry him for, then?	То чого ж ти вийшла за нього заміж?	Гаразд, чому ж тоді за нього пішла?
13.	Go out in the kitchen and tell whosis to give her dinner early. Willya?	Зроби мені таку ласку, піди до кухні та скажи тій, як її там, щоб швидше нагодувала її. Підеш?	Зроби ласку, сходи на кухню та скажи тій, щоб вона подала малій вечерю раніше. Добре?
14.	Wuzzat?	Що?	Що таке? [...] – пробурмотіла Мері Джейн.

Оповідання містить усього 34 графони, з них певним чином відтворено лише 4 (12 %) у перекладі О. Сенюк (1976 рік), і значно більше – 14 (41 %) у перекладі Ю. Григоренка та А. Івахненка (2012 рік). О. Сенюк вдається до таких способів передачі графонів, як використання просторічних розмовних форм (*давай, оно*), підсилювальної частки *ж* та дієслівної частки *-но*. У Ю. Григоренка та А. Івахненка перекладацький репертуар значно різноманітніший: це і вже зазначені просторічні форми (*стирчатимеш, агов, пішла, малій*), й частка *-но*, а також підсилювальна частка *і*, графони-аналогі (*допряче, сюди-и-и*), додавання елементів, що вказують на манеру мовлення (*пробурмотіла*), графічне позначення незавершеності речення.

Слід зазначити, що внаслідок недостатнього відтворення графонів у перекладах утрачається певний смисловий пласт оповідання, один із голосів у «поліфонічному» підтексті [12, 379], а персонажі бліднуть, як порівняти з оригіналом. І якщо особливості мовлення двох головних героїнь більшою чи меншою мірою все ж таки збереглися у перекладі, то мовлення служниці повністю переведене в нейтральний регістр із утратою таких графонів, як *evenin', mornin', plenty, Miz*.

Маркованими одиницями на лексичному рівні є інвективи і сленг. В оповіданні нами зафіксовано 14 інвективних одиниць та інвективних висловів, усі з яких адекватно передані в перекладах, наприклад: *dope* – *дурена*, *damn* – *проклятий / бісів / клятий / гидотний*, *the hell with your lousy career* – *до дідька твою паршиву кар'єру*. Разом із тим, у більш ранньому перекладі спостерігаємо певне піднесення регістру до нейтрального, наприклад: *damn rug* – *нікчемний килим*; *Where the hell was I?* – *На чому я спинилася?* Те ж саме стосується і певних

сленгових виразів (див. *табл. 3*). Така нейтралізація дещо нівелює імпресію перекладу і вже відзначалася дослідниками творчості Дж. Д. Селінджера саме щодо перекладів українською мовою [6, 323].

Таблиця 3

Переклад сленгу в оповіданні “Uncle Wiggily from Connecticut”

№ з/п	Оригінал	Переклад О. Сенюк (1976)	Переклад Ю. Григоренка й А. Івахненка (2012)
1.	to go to the john	устати вночі в туалет	дійти до нужника
2.	to make love to her	залицятися до неї	штовхнула до неї в ліжко
3.	executed a grind and a bump	поточилась, перебираючи ногами, щоб не впасти	вона почала крутити стегнами, а потім зімітувала різкий поштовх уперед

Лексико-семантичний рівень представлено усього кількома елементами, усі з яких мають належні відповідники в перекладі (див. *табл. 4*) і дають змогу читачеві здійснити власне глибинне прочитання твору [13, 118].

Таблиця 4

Переклад одиниць лексико-семантичного рівня в оповіданні “Uncle Wiggily from Connecticut”

1.	a lean, air-minded boy	утлого, закоханого в літаки хлопця	худого, поведеного на літаках хлопця
2.	Fertile Fanny	льоха	Плодовита Сідничка
3.	Eloise, you're getting hard as nails.	Яка ти стала черства, Елоїзо.	Елоїзо, ти стала бездушною, як камінь.
4.	You'll go through hell твоє життя стане пеклом.	Ти потрапиш у пекло ...
5.	Take my word for it ...	Повір мені, я ж знаю, що кажу
6.	She talk your ear off?	Певне, в тебе голова почала тріщати від її торохкотіння?	Вона затуркала тобі всі вуха?

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, припущення про те, що більш ранній переклад буде мати евфеміністичний характер в силу обмежень цензури, виявилось правильним. З огляду на це, переклад 2012 року більш наближений до реєстру і стилю оригіналу, що є аргументом на користь гіпотези новотлумачення. Проте ми вважаємо, що ця гіпотеза є дієвою лише в тих країнах, де трансформації суспільного життя мають демократичний і глобалізаційний характер. Перспективу подальших досліджень убачаємо в аналізі перекладу дискурсивних маркерів та ембол, якими насичене оповідання “Uncle Wiggily in Connecticut”. Ще один перспективний напрям – порівняльний аналіз синтаксичних особливостей оригіналу та перекладів, зокрема апосіопези та еліптичних конструкцій.

Джерела та література

1. Засєкін С. В. Динаміка художнього перекладу в контексті «гіпотези ново тлумачення» / С. В. Засєкін // Актуальні питання іноземної філології. – 2015. – №. 2. – С. 71–76.
2. Засєкін С. В. Психолінгвістичні універсалії перекладу художнього тексту : монографія / С. В. Засєкін. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – 272 с.
3. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози) / Р. П. Зорівчак. – Л. : Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. – 216 с.
4. Казакова Т. А. Imagery in Translation. Практикум по художественному переводу : учеб. пособие / Т. А. Казакова ; [на англ. яз.]. – СПб. : Союз, 2003. – 320 с.

5. Литвинов В. Про Скіллу і Харибду в жанрі художнього перекладу, але не тільки [Електронний ресурс] / В. Литвинов // Всесвіт. – 2005. – № 7–8. – С. 193–198. – Режим доступу: <http://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/90/41/>
6. Плетенецька Ю. М. Переклад жаргонізмів, сленгу, вульгаризмів та різновидів соціального діалекту в творі Дж. Селінджера «Над прірвою в житті» / Ю. М. Плетенецька // Наукові записки Нац. ун-ту «Острозька академія». Серія : Філологічна. – 2016. – Вип. 61. – С. 321–324.
7. Радчук В. Експресія оригіналу й імпресія перекладу / В. Радчук // Філософія мови: текст, образ, реальність : матеріали Міжнар. наук.-теор. конф. / відп. за вип. : В. М. Вандишев, С. О. Швачко. – Суми : СумДУ, 2009. – С. 100–102.
8. Радчук В. Протей чи Янус? / В. Радчук // Донец. вісник наук. т-ва ім. Шевченка. – Донецьк : Східний вид. дім, 2005. – Т. 7. – С. 21–42.
9. Ребенко М. Лінгвостатистичний аналіз об'єктивної та прагматичної деформацій у текстах перекладу різножанрової художньої прози Дж. Селінджера на мікростилістичному рівні / М. Ю. Ребенко // *Studia linguistica*. – 2012. – Вип. 6 (2). – С. 191–199.
10. Селінджер Дж. Д. Дядечко Вігілі у Коннектикуті / Джером Девід Селінджер ; пер. з англ. Ю. В. Григоренко, А. О. Івахненко // Дев'ять оповідань. – Х. : Фоліо, 2012. – С. 23–45.
11. Селінджер Дж. Д. Тупташка-невдашка / Джером Девід Селінджер ; пер. з англ. О. Сенюк // Американська новела. – К. : Дніпро, 1976. – С. 285–298.
12. Тарнавська М. Інтерпретація та переклад інтертекстових мотивів циклу оповідань Селінджера “Nine Stories” на матеріалі твору Дж. Д. Селінджера “For Esme – with love and squalor” / М. Тарнавська // Наукові записки КДПУ. Сер. «Філологічні науки (мовознавство)». – Кіровоград : Вид. Лисенко В. Ф., 2015. – Вип. 138. – С. 378–383.
13. Тарнавська М. Переклад підтексту в оповіданні Дж. Д. Селінджера «Добре ловиться рибка-бананка» / М. Тарнавська // Наукові записки. Сер. «Філологічні науки (мовознавство)». – Кіровоград, 2010. – Вип. 89 (1). – С. 117–122.
14. Baker M. In Other Words : A coursebook on translation / Mona Baker. – London ; New York : Routledge, 1992. – 304 p.
15. Bell R. T. Translation and translating : theory and practice / Roger Thomas Bell. – London : Longman, 1991. – 298 p.
16. Kerr C. Bloom's how to write about J. D. Salinger // Christine Kerr. – New York : Bloom's Literary Criticism, 2008. – 281 p.
17. Munday J. Introducing translation studies / Jeremy Munday. – London : Routledge, 2001. – 222 p.
18. Salinger J. D. Uncle Wiggily in Connecticut / J. D. Salinger // Love Stories. – М. : Айрис-пресс, 2009. – С. 79–103.

References

1. Zasiakin, Serhii. 2015. “Dynamika Khudozhnogo Perekladu v Konteksti Hipotezy Novotlumachennia”. *Aktualni Pytannia Inozemnoi Filolohii*, 2: 71–76.
2. Zasiakin, Serhii. 2012. *Psyhholinhvistychni Universalii Perekladu Khudozhnogo Tekstu*. Lutsk: Lesia Ukrainka Volyn National University.
3. Zorivchak, Roksoliana. 1989. *Realii i Pereklad (na Materiali Anhlovnykh Perekladiv Ukrainskoi Prozy)*. Lviv: Lviv University Publishing House.
4. Kazakova, Tamara. 2003. *Imagery in Translation: Praktikum po Khudozhestvennomu Pervodu*. Saint Petersburg: Soyuz Publishing House.
5. Lytvynov, Volodymyr. 2005. “Pro Skillu i Kharybdu v Zhanri Khudozhnogo Perekladu, ale ne Tilky.” *Vsesvit Journal*, 7–8: 193–198. Accessed December 12, 2016. <http://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/90/41/>
6. Pletenetska, Yuliia, 2016. “Pereklad Zharhonizmiv, Slenhu, Vulharyzmiv ta Riznovydiv Sotsialnoho Dialektu v Tvori Dzh. Selindzhera “Nad Prirvoyu v Zhyti”. *Naukovi Zapysky Natsionalnoho Universytetu “Ostrozka Akademiia*, 61: 321–324.
7. Radchuk, Vitalii, 2009. “Ekspesiia Oryhinalu y Impresiia Perekladu.” In *Filosofia Movy: Tekst, Obraz, Realnist: Materialy Mizhnarodnoi Naukovo-Teoretychnoi Konferentsii*, edited by V. M. Vandyshev, S. O. Shvachko, 100–102. Sumy.
8. Radchuk, Vitalii. 2005. “Protei chy Yanus?” *Donetskyi Visnyk Naukovoho Tovarystva im. Shevchenka*, 7: 21–42.
9. Rebenko, Maryna. 2012. “Linhvostatystychni Analiz Obiektivnoi ta Prahmatychnoi Deformatsii u Tekstakh Perekladu Riznozhanrovoi Khudozhnoi Prozy Dzh. Selindzhera na Mikrostylistychnomu Rivni”. *Studia Linguistica*, 6 (2): 191–199.
10. Selindzher, Dzherom D. 2012. “Diadechko Viggili u Konnektykuty”. In *Deviat Opovidan*, translated by Yu. Hryhorenko, A. Ivakhnenko, 23–45. Kharkiv: Folio.
11. Selindzher, Dzherom D. 1976. “Tuptashka-Nevdashka”. In *Amerykanska novela*, translated by Olha Seniuk, 285–298. Kyiv: Dnipro.

12. Tarnavska, Maryna. 2015. "Interpretatsiia ta Pereklad Intertekstovvykh Motyviv Tsyklu Opovidan Selindzhera "Nine Stories" na Materiali Tvoru Dzh. D. Selindzhera "For Esm' – with love and squalor". *Naukovi Zapysky KDPU. Serii: Filolohichni Nauky (Movoznavstvo)*, 138: 378–383.
13. Tarnavska, Maryna, 2010. "Pereklad Pidtekstu v Opovidanni Dzh. D. Selindzhera "Dobre Lovytsia Rybka-Bananka". *Naukovi Zapysky. Serii: Filolohichni nauky (movoznavstvo)*, 89 (1): 117–122.
14. Baker, Mona. 1992. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. London, New York: Routledge.
15. Bell, Roger T. 1991. *Translation and Translating: Theory and Practice*. London: Longman.
16. Kerr, Christine. 2008. *Bloom's how to Write about J. D. Salinger*. New York: Bloom's Literary Criticism.
17. Munday, Jeremy. 2001. *Introducing Translation Studies*. London: Routledge.
18. Salinger, Jerome D. 2009. "Uncle Wiggily in Connecticut". *Love Stories*. Moscow: Airis-press.

Коляда Элина, Вецкур Татьяна. Воссоздание лексико-стилистических особенностей рассказа Дж. Д. Селинджера "Uncle Wiggily in Connecticut" в переводах на украинский язык. Представлены результаты сравнительного анализа двух вариантов перевода на украинский язык рассказа "Uncle Wiggily in Connecticut" американского писателя Дж. Д. Селинджера. Анализ выполнен с целью изучить оппозицию «степень приближенности к оригиналу – степень приближенности к читателю». На фонографическом уровне рассмотрено воссоздание графонов, на лексическом – перевод реалий, инвективных единиц и сленга, на лексико-семантическом уровне – метафор, сравнений, эпитетов, антономазии. Отмечается, что перевод реалий зависит от степени их проникновения в культуру целевой аудитории. Ненадлежащее воссоздание отдельных особенностей идиолекта автора, в частности графонов, может привести к нейтрализации регистра произведения и утрате значимых смысловых пластов. Еще одним фактором нейтрализации и эвфемизации переведенного художественного текста являются ограничения, которые накладывает цензура и действующая идеология. Авторы приходят к выводу, что удачный перевод отличается балансом сохранения аутентичных черт оригинала и доступности для читательского восприятия.

Ключевые слова: художественный перевод, графон, реалия, сленг, инвективы, эвфемизация.

Koliada Elina, Vetskur Tetiana. Rendering Lexical and Stylistic Features of J. D. Salinger's "Uncle Wiggily in Connecticut" in the Ukrainian Translations. The paper presents the results of comparative analysis of two Ukrainian translations of J. D. Salinger's story entitled "Uncle Wiggily in Connecticut". The data were analyzed in order to study the opposition "original-oriented vs. reader-oriented" translation. The study was undertaken on several levels. Peculiarities of graphons rendering were traced at the phono-graphic level. The lexical level comprises culture-specific vocabulary, invectives and slang. The lexico-semantic level includes metaphors, similes, epithets and antonomasia.

The authors state that translation of culture-specific vocabulary depends on the extent to which foreign culture realities are integrated into the readers' culture. Where the translator fails to convey the author's signature idiolect, e.g. graphons, the literary piece register becomes more neutral and meaningful details are lost. Moreover, the translated work of fiction can be neutralized and euphemized due to censorship and ideology. The authors conclude that successful translation can be defined in terms of its preserved authentic features and accessibility for the readers.

Key words: poetic translation, graphon, culture specific vocabulary, slang, invectives, euphemisation.

УДК 378.147.001.76

Олена Корж

РОЗВИТОК НАВИЧОК АУДИВАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО МОВЛЕННЯ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Окреслено коло науковців, які займаються вивченням проблеми викладання англійської мови в Україні. Увагу зосереджено на проведенні в студентській аудиторії аудіювання. Вказано на актуальність дослідження. Зауважено, що проведення такого виду методико-педагогічної та мовної діяльності у ВНЗ сприяє підготовці молоді до подальшої професійної роботи. Підкреслено, що теоретико-практичне вивчення цієї проблеми має вагомое значення для покращення рівня знань студентів, формування іншомовної компетентності. Подано дефініцію терміна «аудіювання». Виокремлено види вправ, які готують слухачів до ефективного сприйняття